

УДК 323.39

DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2023.50.19>

ПОЛІТИЧНЕ ЛІДЕРСТВО УКРАЇНСЬКОГО ПАРЛАМЕНТАРИЗМУ В СУЧАСНОМУ ГЕОПОЛІТИЧНОМУ ВИМІРІ

Валентина Гошовська

*Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби,
кафедра парламентаризму
вул. Антона Цедіка, 20, 03057, м. Київ, Україна*

Обґрунтовано лідируючу роль українського парламентаризму в системі владно-управлінських інститутів в умовах сучасних геополітичних викликів, пов'язаних із повномасштабним вторгненням РФ в Україну, кризою міжнародних демократичних інституцій, трансформацією силових координат у світі, слабкістю державотворчої еліти.

Наголошено на сучасних загрозах демократії і парламентаризму, які проявляються в класичному політичному авторитаризмі у вигляді: асиметричного зміщення владних повноважень в бік глави держави та виконавчих структур; відсутності ефективного контролю за діяльністю влади з боку суспільства (через законні представницькі органи, такі як парламент); обмеження місцевого самоврядування, як через контроль над формуванням бюджетів, так і через пряме втручання у місцеву владну вертикаль; контролю над інформаційними процесами в суспільстві, мотивуючи це необхідністю збереження інформаційної безпеки.

Визначено постулати, яких необхідно дотримуватися після завершення сучасної російсько-української війни, перемоги України, практичної реалізації «формули миру», запропонованої Президентом України, продовженням політики європейської та євроатлантичної інтеграції, які пов'язані зі збереженням: пріоритетності ролі Верховної Ради України як єдиного органу законодавчої влади та найвищого представницького органу українського народу; однопалатної структури українського парламенту в унітарній державі; пропорційної системи формування вітчизняного парламенту з урахуванням національних і європейських засад виборчого процесу.

Запропоновано шляхи модернізації українського парламентаризму в сучасних умовах формування соціогуманітарної моделі на засадах повоєнної ревіталізації за умов посилення політичного лідерства українського парламенту (Верховної Ради України) у державотворчих процесах.

Ключові слова: парламент, парламентаризм, політика, геополітика, представницькі органи влади, Верховна Рада України, лідерство, політичне лідерство, модернізація, політична партія.

Постановка проблеми. Актуальність визначеної проблематики зумовлена необхідністю вдосконалення владно-управлінських інститутів особливо в умовах сучасних викликів для нашої держави. Важливим є аналіз і дослідження розвитку українського парламентаризму як складного багатогранного державно-політичного і соціально-правового явища, під яким розуміється «особлива система правління, яка реалізується в умовах демократичного суспільства з високим рівнем політико-правової культури, характеризується чітким розподілом законодавчої і виконавчої функцій за домінуючого становища парламенту як державного органу народного представництва, що обирається шляхом прямих, загальних, вільних і періодичних виборів» [1, с. 129].

Сучасні геополітичні виклики, з якими стикається Україна, зумовлюють необхідність удосконалення роботи Верховної Ради та модернізації українського парламентаризму як особливої системи публічного управління.

Це сприяє подальшому науковому осмисленні й обґрунтуванню проблем українського парламентаризму з метою подальшого демократичного розвитку держави в умовах сучасної російсько-української війни та її повоєнної ревіталізації

Аналіз останніх наукових досліджень. Феномен політичного лідерства в системі публічної влади розглядається великою групою вітчизняних учених, які визначають її роль у державі і публічній сфері, формують вектор і темп її розвитку, забезпечують інституційну спроможність. Серед них – праці О. Батрименка, В. Бебика, В. Гошовської, І. Дудко, Г. Зеленько, М. Михальченка, А. Пахарєва, О. Рафальського, М. Рудича, В. Смолія, Ю. Шаповала та ін.

У своїх працях вони акцентують увагу на політичних лідерах як кращих представниках суспільства, які обрані на загальнонаціональних чи місцевих виборах для виконання загальнодержавних справ, мають значний вплив на формування і реалізацію державної політики, розвиток політичної системи, демократичних інститутів тощо. А також – на політичному лідерстві як на характеристиці політичної влади, яка конкретним способом її структурує і легітимізує.

Разом із тим, слід зазначити, що окремі проблеми обґрунтування ролі політичного лідерства в умовах глобальних змін залишаються недостатньо висвітленими в наукових джерелах, зокрема через появу нових факторів і викликів, пов'язаних із геополітикою.

Мета дослідження. Розкрити феномен політичного лідерства українського парламентаризму в сучасному геополітичному вимірі та сформулювати рекомендації щодо модернізації роботи Верховної Ради України.

Виклад основного матеріалу. Повномасштабне вторгнення РФ в Україну, криза міжнародних демократичних інституцій, трансформація силових координат у світі, слабкість державотворчої еліти, здатної виробити власну геостратегію, масштабування гібридних політичних технологій, відсутність власного геоекономічного становища, геополітики та соціокультурної стратегії і багато іншого – стали глобальними викликами у житті нашого суспільства, які не вирішуються легкими і швидкими методами і потребують особливої політичної волі сучасного істеблішменту нашої держави, який має продемонструвати спроможність об'єднати країну аби стати врівень з іншими цивілізованими державами світу.

У цьому складному процесі провідну (домінуючу) роль відіграє Український парламент, який за роки свого існування у незалежній Україні демонструє повільний, але все ж, поступ у бік національної концепції державотворення, демонструючи відхід від україноцентричної парламентської меншості, сформованої у Верховній Раді України I скликання у 1990 році, коли Народна Рада, утворена 8 червня 1990 мала 125 народних депутатів [2], до україноцентричної парламентської більшості, сформованої у Верховній Раді України IX скликання у 2019 році, коли політична партія «Слуга народу» отримала 254 мандата народних депутатів України [3].

Ця тенденція є позитивною і вкрай необхідною нашому суспільству. Вона наближає Україну до встановлення відповідних європейських стандартів в усіх сферах діяльності і парламентської, зокрема.

Президент України Володимир Зеленський на останній зустрічі з Президенткою Європейської комісії (4 листопада 2023 р.) наголосив на тому, що це вигідно для обох сторін, адже вступ України в ЄС: вирішує питання «сірих геополітичних зон» у Європі; закладає нову основу для зростання України й інших європейських країн; гарантує Україні й українському народу реальну економічну та соціальну безпеку [10].

Глава держави акцентував, що Україна не просить для себе особливих умов на шляху в ЄС і виконує всі рекомендації Європейської комісії, які були дані нашій державі.

За його словами, навіть під час повномасштабної війни Україна не зупиняється на шляху необхідних державі реформ. Це війна за цінності, а отже – за майбутнє право кожного українця мати право на життя.

Лише кілька прикладів, наведених нами нижче, вказує на збитки, які нанесені нашій державі цією війною:

– нанесено збитків інфраструктурі України за 2022 рік на загальну суму майже \$138 млрд [8];

– виїхало близько 8 млн людей [9];

– 146 тис. іноземних студентів покинули Україну [13];

– на територію рф окупанти депортували близько 1,2 млн жителів України [12];

– 5,3 млн стали внутрішньо переміщеними особами в межах України [9];

– до лав територіальної оборони від початку вторгнення РФ вступили 100 тис. людей [6].

Аналізуючи ці дані, підтверджуємо, що Україна домоглася неймовірного. І як сказала Ліни Костенко «... ми стаємо справді «гуманітарним обличчям планети», її духовним мобілізатором.

Можна сказати, що нинішня Україна – стає епіцентром лідерства в сучасній геополітиці. Формула: «Свобода через гідність» стає відповідним дороговказом для нашої демократії, основу якої складає система парламентаризму, ключовим елементом якої є *парламент* – «основний центр прийняття політико-управлінських рішень, уповноважений приймати закони від імені свого народу» [5, с. 14].

Ми вважаємо, що сучасні геополітичні виклики, з якими стикається Україна, зумовлюють необхідність удосконалення роботи Верховної Ради та модернізації українського парламентаризму, який представляє собою особливу систему правління, яка реалізується в умовах демократичного суспільства з високим рівнем політико-правової культури, характеризується чітким розподілом законодавчої і виконавчої функцій за домінуючого становища парламенту як державного органу народного представництва, що обирається шляхом прямих, загальних, вільних і періодичних виборів [4].

Вважаємо, що ці зміни мають ґрунтуватися на кількох принципово важливих постулатах, яких необхідно дотримуватися з метою підтримки «формули миру», запропонованої Президентом України Володимиром Зеленським, та задля продовження політики європейської і євроатлантичної інтеграції (див. табл. 1).

Таблиця 1

Базові постулати вітчизняного парламентаризму після завершення російсько-української війни

Верховна Рада України залишається:			
єдиним органом законодавчої влади та найвищим представницьким органом Українського народу	однопалатною	посередником для забезпечення балансу у взаємовідносинах із Президентом України Кабінетом Міністрів, громадянським суспільством	відповідальною за чітку структурування української партійної системи

Джерело: авторська розробка

Ці постулати є вихідними твердженнями. Вони не потребують особливого доведення, так як відповідають національним та європейським засадам виборчого процесу, але вони потребують від Верховної Ради України відповідних якісних змін.

До основних змін нами віднесено:

- удосконалення:

- контрольних повноважень Верховної Ради України, зокрема введення додаткових санкцій за недодержання органами державної влади та посадовими особами своїх зобов'язань перед парламентом, а також впровадження такої форми парламентського контролю за діяльністю Кабінету Міністрів як інтерпеляція (традиційний для європейських країн інституту, який представляє собою запит до міністра або Прем'єр-міністра щодо питань реалізації публічної політики, відповідь на який обов'язково обговорюється у парламенті);

- законодавчого регулювання участі громадян у законотворчому процесі як на рівні Верховної Ради (петиції, звернення, громадське слухання законопроектів, робота в комітетах тощо), так й інших представницьких органів влади;

- посилення:

- інституційної спроможності парламенту шляхом формування ефективної системи парламентських комітетів (на основі галузевої специфіки та функціональності, а також удосконалення системи їх ресурсного забезпечення) як ключових робочих органів Верховної Ради, з врахуванням відповідної структури Кабінету Міністрів. Наслідком цього повинна стати нова система взаємодії комітетів та міністерств з відповідними стандартами показників ефективності впроваджуваної політики;

- вимог до народних депутатів України, зокрема у контексті дотримання етичних норм та правил, що у перспективі сприятиме підвищенню рівня суспільної довіри до парламенту;

- подальша конкретизація та систематизація парламентських актів у контексті визначення їх природи, юридичної сили та сфери регулювання; посилення участі у сфері зовнішньополітичної діяльності; ухвалення законів більшістю депутатів, які взяли участь у засіданнях, за умови кворуму (не менше половини від загального складу Верховної Ради); унормування проблеми статусу, організаційних повноважень та гарантій парламентської опозиції; більш широкого залучення регіональних та галузевих стейкхолдерів до процесу законотворення та моніторингу ефективності впровадження законодавства; подальший розвиток незалежної Парламентської служби.

Вважаємо, що такі зміни дозволять суттєво посилити інституційну спроможність системи парламентаризму в Україні, продовжити реформування політичної системи України згідно стандартів, принципів та цінностей Європейського Союзу, забезпечити реальне народовладдя шляхом імплементації ключових принципів представницького правління, завершити формування демократичної та компетентної України.

Вони дозволять українському парламенту утримати країну від загрози узурпації влади. Адже, саме у період сучасної російсько-української війни на нашій землі проходить драматичний дискурс між демократією і автократією, виникає загроза демократії і парламентаризму, що проявляється у класичному політичному авторитаризмі. Це, насамперед: асиметричне зміщення владних повноважень в бік глави держави та виконавчих структур; відсутність ефективного контролю за діяльністю влади з боку суспільства (через законні представницькі органи, такі як парламент); обмеження місцевого самоврядування, як через контроль над формуванням бюджетів, так і через пряме втручання у місцеву владну вертикаль; контроль над інформаційними процесами в суспільстві, мотивуючи це необхідністю збереження інформаційної безпеки.

Всі ці обмеження, безумовно, необхідні під час війни, але спокуса залишити їх після завершення війни залежить від готовності населення підтримати таку конфігурацію політичного урядування. Адже соціальною умовою скочування до авторитарного правління є переважання авторитарних орієнтацій у суспільстві.

Загалом українське суспільство має досвід боротьби за демократичні цінності та прагне до побудови вільної та демократичної держави. Однак тривалий демократичний транзит, важка і виснажлива війна можуть призвести до зростання зневіри в демократію та схильності до авторитарного правління. Під час війни люди можуть сприймати авторитарний режим як надійний засіб забезпечення захисту від зовнішньої загрози. Зрештою, швидкі, позапарламентські рішення та централізоване керівництво можуть сприйматися більш ефективними в мобілізації ресурсів та людських сил для ведення війни, ніж тривалі процедури представницької демократії.

Звичайно, здатність ухвалювати необхідні рішення без складних процедур демократичного управління може мати вирішальне значення у військових конфліктах. Водночас, тривала війна може призвести до перманентних обмежень особистих свобод, застосування цензури, зведення рахунків з політичними опонентами тощо.

Особливо небезпечною ця тенденція може стати після завершення війни, коли у важкі часи післявоєнної відбудови значна частина населення гостро реагуватиме на соціальну несправедливість, прагнучи віднайти більш рішучих та завзятих політиків, на роль яких, найімовірніше, зголосяться популісти різного штибу. Щоб зменшити психологічний дискомфорт, пов'язаний з невизначеністю або несумісністю своїх переконань, люди намагатимуться раціоналізувати свої суперечливі погляди в «яскраві» антиелітарні гасла.

Однак попри зазначене, зростання серед українців під час війни пріоритету громадянських свобод над важливістю уявленого прагматизму «сильної влади» може стати й ефективним запобіжником від сповзання до авторитаризму.

У моніторинговому дослідженні Інституту соціології НАН України є показник, який засвідчує що в умовах повномасштабної війни серед громадянського суспільства частка противників авторитарної моделі має тенденцію до зростання (з 20% у 2017 році до 32% у 2022 році та до 37% у 2023 році).

Даний показник є свідченням згуртованості суспільства та орієнтованості свідомих громадян на реальні демократичні зміни попри усі проблемні аспекти, пов'язані з діяльністю влади в умовах війни.

Важливим завданням громадянського суспільства, політичної еліти, науковців є підтримка рівня демократичної свідомості, яка спонукала громадян до суспільних змін у передвоєнні роки і може стати найважливішою передумовою демократичного розвитку України у повоєнний період.

Тому, обмеження демократичних засад організації влади, яке зумовлене об'єктивною необхідністю в умовах широкомасштабних воєнних дій агресора, все ж не має стати перешкодою на шляху демократичного розвитку нашої держави, хоча і розглядається нами як один із викликів щодо здобутих демократичних цінностей українського суспільства. Зокрема й тих, що пов'язані з ідеалами свободи і демократії нашої держави, які закріпилися під час Революції Гідності, яка визнана наймасштабнішою подією в новітній історії України, наймасовішою та найтривалішою в історії людства ненасильницькою акцією спротиву [7], яка продовжувалась 92 доби і характеризується як «найбільша проєвропейська демонстрація в історії ЄС». Для порівняння, 1989 року маніфестації з повалення комуністичного режиму в Чехії та Словаччині тривали 42 дні; в Румунії, які закінчилися самоудом і стратою диктатора, 11 днів [11].

Революція Гідності стала точкою неповернення, коли наша держава рішуче заявила про свій європейський вибір і не бажання повертатися до радянського минулого. Про це свідчить і важке сьогоднішня, коли весь український народ вийшов на боротьбу з російським окупантом, який зазіхнув на нашу державність.

Всі ці обмеження, безумовно, необхідні під час війни, але спокуса залишити їх після завершення війни залежить від готовності населення підтримати таку конфігурацію політичного урядування. Адже соціальною умовою скочування до авторитарного правління є переважання авторитарних орієнтацій у суспільстві.

І хоча українське суспільство має досвід боротьби за демократичні цінності та прагне до побудови вільної та демократичної держави. Однак тривалий демократичний транзит, важка і виснажлива війна можуть призвести до зростання зневіри в демократію та схильності до авторитарного правління. Під час війни люди можуть сприймати авторитарний режим як надійний засіб забезпечення захисту від зовнішньої загрози. Зрештою, швидкі, позапарламентські рішення та централізоване керівництво можуть сприйматися більш ефективними в мобілізації ресурсів та людських сил для ведення війни, ніж тривалі процедури представницької демократії.

Особливо небезпечною ця тенденція може стати після завершення війни, коли у важкі часи післявоєнної відбудови значна частина населення гостро реагуватиме на соціальну несправедливість, прагнучи віднайти більш рішучих та завзятих політиків, на роль яких, найімовірніше, зголосяться популісти різного штибу. Щоб зменшити психологічний дискомфорт, пов'язаний з невизначеністю або несумісністю своїх переконань, люди намагатимуться раціоналізувати свої суперечливі погляди в «яскраві» антиелітарні гасла.

Однак попри все це, зростання серед українців під час війни пріоритету громадянських свобод над важливістю уявленого прагматизму «сильної влади» може стати й ефективним запобіжником від сповзання до авторитаризму. Про це засвідчують як моніторингові дослідження Інституту соціології НАН України, так і опитування Центру Разумкова. Кількість тих, хто готовий терпіти матеріальні труднощі заради свободи – половина населення обрала особисту свободу та дотримання громадянських прав, тоді як лише близько чверті респондентів вважали добробут важливішим.

А це достатній показник, що є свідченням згуртованості суспільства та орієнтованості свідомих громадян на реальні демократичні зміни попри усі проблемні аспекти, пов'язані з діяльністю влади в умовах війни. Це потребує нового ставлення політичної еліти до свого народу, зокрема від народних депутатів України, які мають глибоко усвідомити, що відповідно до ст. 77 Конституції України Верховна Рада України фактично припинила свої повноваження в останню неділю жовтня п'ятого року повноважень. Аде, Конституція України підкреслює виключну роль українського парламенту і на підставі положень п. 3 ст. 83 продовжує його діяльність в умовах воєнного стану до початку першої сесії новообраної Верховної Ради України.

Визнання пріоритетності Верховної Ради України, її виключної ролі в умовах реальних загроз, повага до вибору народу України, визначають умови проведення наступних виборів до парламенту виключно після скасування або припинення воєнного стану в державі.

Висновки і перспективи подальших досліджень. У результаті проведеного дослідження дійшли висновку, що Верховна Рада України – єдиний законодавчий орган влади в державі в умовах сучасних геополітичних викликів тримає політичне лідерство, яке характеризується формуванням нового політичного середовища в державі, яке базується на цінностях гідності, свободи, демократії, в якому лідерство політичних акторів визнається їхньою пріоритетною якістю.

Важливим постає розуміння системи парламентаризму як особливої характеристики демократичної держави, яка потребує постійного захисту з боку суспільства, а в період зовнішньої воєнної агресії особливо потребує об'єднання народу з владою навколо спільної мети (перемоги над зовнішнім ворогом) і чіткого контролю за діяльністю владних

інституцій, з метою формування соціогуманітарної моделі парламентаризму на засадах повоєнної ревіталізації, тобто на засадах комплексного підходу до відновлення українських територій, а не лише на засадах інфраструктурних змін.

Проблеми повоєнної ревіталізації мають включити вирішення таких загальнополітичних та загальноекономічних проблем, як: вирішення інфляційних процесів на тлі скорочення бюджетних видатків та соціальних виплат; подолання безробіття, а отже, поява нових робочих місць на територіях різних міст і поселень українців; вирішення проблем екології, освіти, охорони здоров'я, соціального захисту, забезпеченості житлом та якісними комунальними послугами.

В умовах повоєнної ревіталізації головну роль має відігравати Верховна Рада України, яка є основним суб'єктом публічного управління у парламентсько-президентській формі правління, а в умовах війни і повоєнного відновлення набуває особливого статусу щодо політичного лідерства.

Список використаної літератури

1. Гошовська В.А. Домінуюча роль парламенту в розвитку сучасного парламентаризму в Україні. *Державна служба України: сучасні виклики та перспективи повоєнної трансформації* : зб. тез щоріч. міжнар. круглого столу (Київ, 17 черв. 2022 р.) : / за заг. ред. Л.Г. Комахи. Київ : навч.-наук. ін-т публ. упр. та держ. служби Київ. нац. ун-ту імені Тараса Шевченка, 2022. 230 с., с. 129–131. URL: <https://ipacs.knu.ua/pages/osn/2/news/1973/files/09d5c66d-134a-420a-87b4-9638e17a381f.pdf>
2. Верховна Рада України I скликання. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki>
3. Верховна Рада України IX скликання. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
4. Гошовська В.А. Парламентаризм: підручник. 2-ге вид., допов. й розшир. / В. А. Гошовська [та ін.]. Київ : НАДУ, 2019. 704 с.
5. Гошовська В.А. Парламентаризм як особлива система публічного управління. Глобалізаційні виклики: урядування майбутнього : монографія / авт. кол. Л. Г. Комаха, І. В. Алексеєнко, В. А. Гошовська та ін.; за заг. ред. Л. Г. Комахи, І. В. Алексеєнко. К. : ВПЦ «Київський університет», 2022. 976 с., С. 11–57. URL: <https://ir.library.knu.ua/knuhero/handle/123456789/301>
6. До тероборони від початку вторгнення РФ вступили 100 тисяч людей – Нацгвардія. URL: <https://web.archive.org/web/20220305230801/https://www.radiosvoboda.org/a/news-ukraina-teroborona/31738002.html>
7. Пошивайло Ігор. Революція Гідності на перехресті історії та геополітики (вступне слово до наукового збірника «Революція Гідності: на шляху до історії» (2020). URL: <https://www.maidanmuseum.org/uk/node/2457>
8. Названо вартість воєнних збитків інфраструктурі України. Слово і Діло (укр.). URL: <https://www.slovoidilo.ua/2023/01/25/novyna/suspilstvo/nazvano-vartist-voennykh-zbytkiv-infrastrukturi-ukrayiny> (дата звернення 11.11. 2023)
9. ООН: Близько восьми мільйонів українців утекли від війни. URL: <https://www.dw.com/uk/oon-blizko-vosmi-miljoniv-ukrainciv-utekli-vid-vijni/a-64628526>
10. Рішення про початок переговорів щодо членства України в Євросоюзі матиме поворотне значення для історії всієї Європи – Володимир Зеленський після переговорів з Урсолоу фон дер Ляєн у Києві. URL: <https://www.president.gov.ua/news/rishennya-pro-pochatok-переговорiv-shodo-chlenstva-ukrayini-86793>
11. Революція Гідності. URL: <https://www.maidanmuseum.org/uk/storinka/revolyuciya-gidnosti>
12. США отримали підтвердження депортації українців до РФ проти їхньої волі – Пентагон. URL: <https://web.archive.org/web/20220509221602/https://prm.ua/ssha-otrymaly-pidtvrdzhennia-deportatsii-ukraintsiv-do-uf-proty-ikhnoi-voli-pentahon>

13. Україна допомогла евакуюватися 146 тис. іноземних студентів та вимагає від РФ припинення вогню для гуманітарних коридорів – МЗС. ULR: <https://web.archive.org/web/20220307171559/https://ua.interfax.com.ua/news/general/809042.html>

POLITICAL LEADERSHIP OF UKRAINIAN PARLIAMENTARISM IN THE MODERN GEOPOLITICAL DIMENSION

Valentina Goshovska

*Taras Shevchenko National University of Kyiv,
Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service,
Department of Parliamentarism
Antona Tsedika str., 20, 03057, Kyiv, Ukraine*

The leading role of Ukrainian parliamentarism in the system of power and management institutions in the conditions of modern geopolitical challenges related to the full-scale invasion of the Russian Federation into Ukraine is substantiated, the crisis of international democratic institutions, the transformation of power coordinates in the world, the weakness of the state-making elite.

Emphasis is placed on modern threats to democracy and parliamentarism, which are manifested in classical political authoritarianism in the form of: asymmetric shift of power towards the head of state and executive structures; lack of effective control over government activities by society (through legitimate representative bodies, such as parliament); limitation of local self-government, both through control over the formation of budgets and through direct intervention in the local power structure; control over information processes in society, motivated by the need to maintain information security.

The postulates that must be followed after the end of the modern Russian-Ukrainian war, the victory of Ukraine, the practical implementation of the “peace formula” proposed by the President of Ukraine, the continuation of the policy of European and Euro-Atlantic integration, which are related to the preservation of: the priority of the role of the Verkhovna Rada of Ukraine as the only body of legislative power and the highest representative body of the Ukrainian people; unicameral structure of the Ukrainian parliament in a unitary state; proportional system of formation of the national parliament taking into account the national and European principles of the election process.

Ways to modernize Ukrainian parliamentarism in modern conditions of the formation of a socio-humanitarian model on the basis of post-war revitalization under the conditions of strengthening the political leadership of the Ukrainian parliament (Verkhovna Rada of Ukraine) in state-building processes are proposed.

Key words: parliament, parliamentarism, politics, geopolitics, representative authorities, Verkhovna Rada of Ukraine, leadership, political leadership, modernization, political party.